

Kõrgem Kunstikool Pallas
Skulptuuriosakond

Kineetiline skulptuur “Ja kui minust saabki tolm...”
Lõputöö

Helli Aas
Juhendaja: MA Indrek Grigor

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. ENESEANALÜÜS KUI NÄHTUS.....	5
1.1. Eneseks olemise mõistmise probleemid.....	5
1.2. The Self.....	6
1.3. Eneseanalüüsi roll ühiskonnas.....	6
1.4. Eneseotsing ja kunstnik.....	7
2. PÄEVIKUSISSEKANNETE ANALÜÜS.....	9
2.1. Uued olukorrad, ärevus ja stress.....	9
2.2. Mina kui tulnukas.....	12
2.3. Esinemine, esitatav persoon.....	13
2.4. Analüüsi kokkuvõte, päevikupidamise järelmõtted.....	16
3. TÖÖPROTSESSI KIRJELDUS.....	17
3.1. Idee kavand.....	17
3.2. Karkass.....	17
3.3. Modelleerimine.....	17
3.4. Vormivõtmine.....	19
3.5. Kipsivalu.....	20
3.6. Postamendi ehitamine ja keti tõmbamise süsteem.....	21
3.7. Teose kokkupanek.....	22
4. TEOSE SISU.....	24
KOKKUVÕTE.....	25
SUMMARY.....	26
KASUTATUD KIRJANDUS.....	27

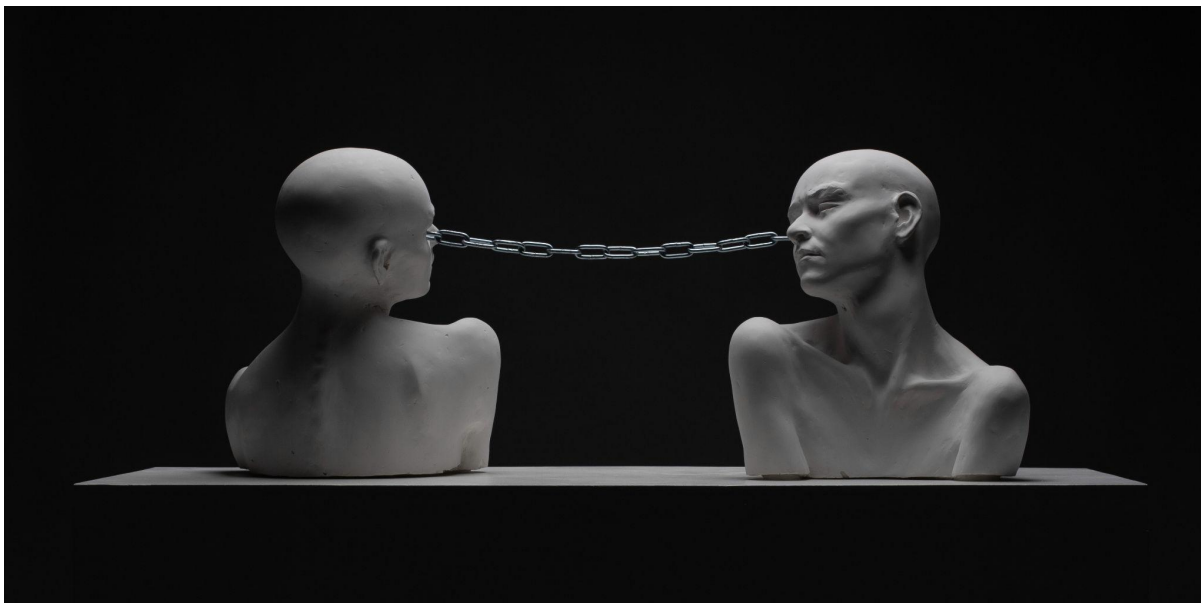
SISSEJUHATUS

Kineetiline skulptuur “Ja kui minust saabki tolm...” on eneseanalüüsi protsessil põhinev teos, mis keskendub nähtud olemise kogemusele, eneseväljendusele ja sotsiaalsele eksistentsile. Analüüsi objektina on kasutatud autori päevikusissekandeid (kokku 20-30, töös välja toodud 6), mille kirjutamine toimus sotsiaalsetes olukordades viibides või koheselt peale sotsiaalse situatsiooni kogemist. Sissekanded on sorteeritud vastavalt sisule teemadeks ning neis esinevate probleemide kirjeldamiseks on otsitud asjakohaseid psühholoogia- ja sotsioloogiaartikleid, et leida põhjendusi esilekerkinud mõtetele ja tunnetele.

Otsus siduda eneseanalüüs psühholoogiaga tulenes soovist ratsionaliseerida niivõrd subjektiivset nähtust nagu selleks on enese sisemaailm või üldisemalt eneseks olemine. Lisaks aitas uurimistöö leida teistsugust perspektiivi ja süsteemi oma kaootilises sisemaailmas.

Praktilise poolena valmis kineetiline skulptuur (vt joonis 1) – postamendil on kaks kipsbüsti, mille mõlema ühest silmast jookseb läbi kett teise büsti silma. Kett suundub ringina läbi postamendi silmadest läbi ning oma liikumisega kulutab kipsi tolmuks. Teos käivitub vaataja kohalolu peale, eesmärgiga muuta ilmseks vaataja mõju vaadatavale. Praktilise poole valmimine toimus paralleelselt kirjaliku poolega, see võimaldas alateadvuse ja uute omandatud teadmiste omavahelist mõjutamist, nii muutus teose tähendus kogu protsessi vältel.

Lõputöö lugemisel peaks arvestama sellega, et autoril ei ole psühholoogialast eriharidust. Kasutatud kirjanduse eesmärgiks on olnud enese sisekaemuse metakriitiline kirjeldamine. Seega on käesolev lõputöö ennekõike autobiograafiline dokumentatsioon, mitte objektiivne uurimus.

Joonis 1. Kineetiline skulptuur “Ja kui minust saabki tol...” (Katariina Torm)

1. ENESEANALÜÜS KUI NÄHTUS

Sisekaemuse ja eneseks olemise keerulise ja muutuva oleku tõttu on raske leida ühest viisi kuidas eneseanalüüsist rääkida. Eksisteerib rohkesti teooriaid inimese sisemaailma käsitlemiseks näiteks psühhoanalüüs, biheiviorism, sotsiaalpsühholoogia, isiksusepsühholoogia, humanistlik lähenemine, sotsiaal-kognitiivne lähenemine jne, kuid selle töö raames ei ole otsutatud ühegi kindla lähenemise kasuks. Alloleva peatüki eesmärgiks on selgitada autori eneseks olemise kontseptsiooni ning tutvustada eneseotsingu rolli nii ühiskonnas kui ka kunstniku elus.

1.1. Eneseks olemise mõistmise probleemid

Enne, kui saab rääkida eneseanalüüsist, peab mõistma, mida tähendab eneseks olemine. Enne seda vajab aga selgitamist eneseks olemise mõistmine nii keeleliselt kui ka bioloogiliselt.

Inglisekeelsele väljendile *The Self*, ei ole head eestikeelset nimisõnalist vastet. Lähimateks leidudeks osutusid “isedus” ja “iseolek”, Mõlemad kõlavad kohmakalt, “isedus” näeb visuaalselt välja nagu “isadus” ning “iseolek” võib tekitada mõtet ise olemisest ehk üksi olemisest. Kirjanduses kasutatavad tõlkevasted *The Self* ile nagu enda, omaenese, iseenda, iseenese, on omastavas käändes, neil puudub nimetav kääne, seega saavad need eneseks olemist vaid läbi omamise kirjeldada, nt enda isiksus, oma nägu, iseenese mõistus jne, ja mitte selleks olemist. Need ei too ka esile eneseks olemise suuremat kontseptsiooni. Sobiva sõnavara puudumine teeb ka teemast rääkimise keeruliseks – kui puuduvad sõnad, kuidas saame teemast rääkida?

Iseoleku mõistmise üheks probleemiks ongi eneseks olemise (mina) ja omamise (minu), ehk mittemateriaalse ja materiaalse enese eristamine. Kui me ütleme “minu mõistus”, siis on see asi, mida “mina” omab, ja mis ei ole osa “minast”. Kas on keha osa inimesest või saab öelda, et inimene omab oma keha. Viimasel juhul, kas tema ja ta keha on üksteisest eraldatavad? Kas eesti keeles ei saa enese laiemast kontseptsioonist rääkidagi, kuna eksisteerivad keelelised piirangud?

Enese mõistuse mõistmine on keerulisem kui välise maailma tajumine. Inimesed on arenenud toime tulema keskkonna ohtudega, tajuma ümbritsevat erinevate organitega - silmad

nägemiseks, kõrvad kuulmiseks, suu maitsmiseks, nina lõhna tundmiseks, nahk kompimiseks, vestibulaarelund tasakaalu säilitamiseks ja orienteerumiseks ruumis. Sisekaemuseks seevastu spetsiaalset organit ei ole. Aju ise üritab aru saada kuidas aju toimib (Loevinger, 1987).

Sisekaemuse organi puudumine mõjutab seetõttu ka seda, kuidas suhestume teistega. Eneseks olemist tajume sisemiselt, puudub “kombitav” vorm enesest, kuid teisi inimesi saab näha, kuulda, katsuda jne. Mõlemad tajud on aga sama reaalsed, mille tõttu näeme ennast ja teisi läbi sama vaatenurga. Vaatenurga, mis on paratamatult ekslik. Kõik võrdlused, mis tekivad enese ja teiste kohta, on kallutatud (Sullivan, McCarthy, 2007, Loevinger, 1987).

1.2. *The Self*

Isesus on keeruline igimuutuv süsteem, mille elementideks on teadvus, sisekõne, isiksus, kogemused, mälu, bioloogia, ajuimpulsid, keha, käitumine, keel, kontroll, moraal jne. Ka väljaspool enese keha paiknevad kontseptsioonid nagu sotsiaalsed rollid, pere ja sõbrad on enese iseoleku osad. Just nemad mängivad suurt rolli inimese kujunemisel. Teiste väline pilk – suhtumised, ootused, tagasiside – ajendab enese muutumisele, et sobituda nende nägemusele (Baumeister, 2010). See on nagu peegel, mis aitab näha end selliselt, nagu muidu võimatu on (inimene näeb läbi silmade ning ilma peegeldava pinnata ei ole võimalik oma välimust kogeda). Ilma suhtluskaaslasteta ei saaks areneda selget kontseptsiooni enesest. Sotsiaalsed grupid on struktureeritud aga erinevalt, nende poolt aktsepteeritud saamiseks peab käituma vastavalt selle normidele ja reeglistikele (James, 1890).

Enese isesuse elemendid kõik kokku tekitavad kontseptsiooni, mille piirid on äärmiselt hägused. Isesuse ühest definitsiooni pole seega võimalik sõnastada, on võimalik vaid uurida struktuure, millest isesus koosneb (Baumeister, 2010). Isesust ei saa sõnastada ka põhjusel, et enese olemus ei eksisteeri vaid verbaalsel tasandil, see on intuiitiivne, kontseptuaalne, ideeline. Seetõttu ongi isesuse kirjeldamiseks valitud kunstiline keel, mis võimaldab kommunikatsiooni väljaspool verbaalse keele struktuure.

1.3. Eneseanalüüsi roll ühiskonnas

Sotsialiseerumine ja kommunikatsioonivõime on oluline inimkonna (ja ka inimsuhete) arenguks – edasi pärandatud teadmiste põhjal saab jõuda kaugemale kui seda üksikisik oma

eluajal jõuaks. Selleks, et suhtlus saaks toimuda, peab üksteist mõistma, ühise keele leidma, suutma suhestuda teistega. Sotsialiseerimist võib vaadelda kui protsessi, milles inimesele antakse vahendid sotsiaalses süsteemis osalemiseks (Frønes, 1995). Sotsiaalsesse süsteemi assimileerimine algab juba sünnist. Reeglid suruvad igast küljest lakkamatult peale (Harm, Marianne, 2000). Kõik, mis tehakse vastuolus normidele, on karistatav (olgu siis selleks vangistus, sotsiaalsest grupist väljaheitmine, tagakiusamine või ka vägivald). Reeglistiku ja selle sisu mõistmine vajab laiemat arusaama sotsiaalsest süsteemist. Alles ise maailma tundma õppides on oluline oma individuaalse rolli omandamine, see on oodatud teiste ühiskonna liikmete poolt. Oma rolli ja keskkonna teadvustamine ühiskonnas tagab eneseteadlikkuse, kuid me ei saa olla eneseteadlikud kui me ei teadvusta oma keskkonda - oma rolli ühiskonna süsteemis. (Longres, 2000)

Mõned enese osad domineerivad teiste üle ning jätavad kõrvale teised enese isesuse võimalused (Hermans ja Kempen, 1993). Eneseotsing aitab leida tasakaalu enese praeguse oleku ja võimaliku oleku vahel. Eneseotsing on seega maailma mõistmise ja maailmaga suhestumise püüdlus. Enese olemuse teadmine võimaldab omada kontrolli oma elu üle.

1.4. Eneseotsing ja kunstnik

Kunst on viis oma mentaalse seisundi kommunikeerimiseks. Tundeid on vahel väga keeruline sõnadesse panna, kunst aga pakub teistsugust väljendusviisi. Kunstilisse eneseväljendusse on kaasatud nii mõistus, keha kui ka meeled (Dumont, 2018). Oma mõtetele visuaalse vormi loomine aitab astuda dialoogi enesega, vaadata kaugemalt ja hinnata end uue vaatepunkti läbi. Tunnete fikseerimine nähtavaks pildiks aitab mingit osa enesest eraldada, et seda paremini mõista (Grushka 2005).

Kunsti loomisel on kunstniku sisemine maailm tihedalt kaasatud teose loomise protsessi. See võib olla otsene inspiratsiooniallikas või mõjutada muul moel, kõik mida kujutluspilt loob tuleneb enese subjektiivsest maailmakogemusest, mälestustest, mõttemustritest (Sullivan, McCarthy, 2007). Läbi ajaloo on kunstnikud kasutanud oma mentaalse seisund väljendamiseks või inspiratsioonina kunsti: Vincent van Gogh (tõenäoliselt bipolaarne meeleoluhäire), Edvard Munch (depressiivsed episoodid, hirmud, lootusetus) (Rustin, 2008), Yayoi Kusama (hallutsinatsioonid) (Dumont, 2018), Frida Kahlo (emotsionaalne ja füüsiline valu) (Frida Kahlo kodulehekülge). Kunstniku sisemise ja välimise reaalsuse vaheline piir on

palju paindlikum kui mitte-kunstnikul. Kunsti loomist saab vaadelda kui enese sisemaailma välismaailmasse toomist.

2. PÄEVIKUSISSEKANNETE ANALÜÜS

Järgnev peatükk analüüsib lõike autori päevikusissekannetest. Selleks on äratoodudu lõik päevikust, millele järgneb teaduslik psühholoogilist fenomeni kirjeldav teadusteksti refereering ning eneseanalüüs või selgitav tekst. Tekstikihistuste eristamise eesmärgil on nad vormistatud erinevatel viisidel: päevikusissekanded on heledamas kaldkirjas ja joonduvad vasakust äärest kaugemale, teadusliku teksti vasakul küljel on vertikaalne joon ning ka see joondub äärest kaugemale, analüüs ja selgitused on vormistatud tavatekstina.

2.1. Uued olukorrad, ärevus ja stress

Päevikusissekanne 1. – 22.03.2024

Täna õhtul on pidu. Enne seda saame sõpradega kokku. Ma olen närvis, pole varem väga pidudel käinud, ma ei tea mida oodata. Jõuan sõprade juurde ja istun maha. Lobiseme. Olen esimene. Võtan koha sisse diivanil, teised on laua taga. Leian omale tegevust, rahvatantsijale kohaselt hakkab sukapaela punuma. Varsti jõuavad ka teised. Nemaad toovad rohkem jutuvadinat kaasa, suhtlusring tekib laua taha ja mina üksi diivanil jään kõrvale. Ma ei ürita end ka vestlusesse pressida. Olen rahul kõrvaltvaatajana, isegi eelistan seda rolli. Pingevabam kui vestlusesse panustamine. Natuke kurvem ka. Ma ju tegelikult tahan connectida, aga ma ei leia kunagi ühist jalgealust. Õhtu jooksul saan natuke ikka omapoolt vestlusele lisada, aga olen väsinud ja sõnad ei voola nii hästi kui tahaks.

Jõuame peole. Ma ei teadnud mida oodata, aga nii pisikest ja põrandaalust kohta ma ette ei kujutanud. Kohe leiavad mu sõbrad oma tuttavaid ja hakkavad rääkima. Mina seisan seal kõrval ja lihtsalt vaatan pealt. Mind ei kaasata vestlusesse, ja ma ei oskaks panustada kui ka kaasataks. Tunnen nii suurt ärevust, tunnen end nagu võõras, kardan et ma ei sobi sisse, samas tean, et see ei ole tõsi. Üritan maha rahuneda. Näen ühte tuttavat kellega ma väga rääkinud ei ole, niiet ütleme tsau ja sinna see jääb. Ma olen nii üksi, julgustan end teadmise, et kedagi ei kоти minu eksistents selles ruumis, seega keegi ei vaata mind ja ma ei peaks muretsema. Liibun seina vastu ja jään sinna peo lõpuni. Jälgin inimesi. Ma ei saa ikka midagi aru...

Tunnen end sotsiaalsetes olukordades tihti ebamugavalt ja uutes sotsiaalsetes gruppides isegi paralüseeritult. Planeeritud sotsiaalse ürituse korral kujutan eelnevalt ette võimalikult palju situatsioone ja mängin peas läbi mitmeid vestlusi, lootuses, et see vähendab ootamatusi. Kõige rohkem mõjutavad mind inimeste pilgud ja silmside. Ilmselt kuna esmamulje saamine toimub visuaalselt.

Päevikuissekanne 2. – 22.04.2024

Istun Tartu Ülikooli Raamatukogu kohviku ees ja süüa oma pudingut. Samas ruumis istub keegi veel. Ma olen nii pinges ja liigun robustselt. Ma ei vaadanud selle teise poole kes istub teiselpool ruumi. Ma alati kardan teisi vaadata. Ehk tunneks ma end vabamalt kui ma teaks tema nägu. Nagu keegi kunagi ütles, suurim hirm on teadmatus. Nüüd kui ma teadvustan seda ebamugavust ja selle põhjust, hakkab natuke parem.

Inimesed kui sotsiaalsed loomad hoolivad enese reputatsioonist. Teiste kehaline kohalolek mõjutab käitumist, muutes indiviidi prosotsiaalsemaks, et teiste heakskiit pälvida ning oma mainet säilitada. Reputatsiooni hoidmiseks peab esiteks olema teadlik kuidas enese isikusse suhtutakse, kuidas teda näha. Oluline on ka teada sotsiaalnorme, sest nende põhjal toimub üksteise hindamine (Cañigüeral, Hamilton, 2019). Ühiskonna toimetulek toetub sotsialiseerimisele, see on süsteem, kus inimesed on nagu masina osad, mis mõjutavad süsteemi ja mida omakorda süsteem mõjutab. Mittetöötavad või katkised lülid, ehk need, kes ei suuda sotsiaalses süsteemis oma rolli täita, jäetakse kõrvale (Frønes, 1995). Seepärast on oluline olla nähtud õigesti, heas valguses.

Nägemine ja silmside kannavad aga kommunikatiivset tähendust. Nimelt on silmadel kaks funktsiooni: need võtavad vastu informatsiooni ja edastavad signaale. Silmkontakt võib olenevalt selle signaalist väljendada erinevaid asju: suhlemissoov, kontakti otsimine, miimika interpreteerimine, dominantsi näitamine jne. Ka pilgu vältimisel on palju tähendusi: soov suhtlemist vältida, austuse näitamine (osades kultuurides), alandlikkus, huvi puudumine jne. Selliste signaalide rohkus ja olulisus sotsiaalse olukorra mõistmiseks teeb silmsidest väga keerulise nähtuse. Hirm pilgu valesti tõlgendamise ees on ärevusttekitav (Cañigüeral, Hamilton, 2019).

Tunnen kuidas uued inimesed hindavad mind, üritavad aru saada, kas ma kuulun. Pole ime, et nii paljude uute silmapaaride puhul ei tea ma kuidas käituda. Näen nii palju erinevaid signaale, et satun ärevusse ja ei suuda siis pilkude tähendust mõista. Samal ajal üritan kõigest väest õigesti käituda. Väldin silmsidet, et mitte näidata soovi suhtluseks, kuid kui ma inimestele otsa ei vaata, siis on raske ka sotsiaalset olukorda analüüsida.

Pidev sotsiaalne ärevus - olukordade hindamine, ennustamine, kõrvalejäämise hirm, enda presenteerimise täpne kontrollimine - on stressirohke (Goodman, 2023). Püsivas stressiseisundis töötleb aju infot kiiremini, kuid mitte täpsemalt. Selleks, et kiiremini infot käsitleda, kasutab aju otseteed talamuse ja amügdala vahel ning vähendab info läbikäiku kõrgemate ajupiirkondadega. Suureneb kartlikkus, ei suuda selgelt mõelda ega riske hinnata ning aju ei suuda uut informatsiooni vastu võtta, seega käitume impulsiivselt ja harjumuste järgi (Sapolsky 2018).

Ma olen nii harjunud olema märkamatu, oskan sulanduda rahvamassi. Kui tekib suhtlemise "oht", siis olen vait, naeratan ja noogutan, et vältida valet käitumist. See stressiseisund teeb keeruliseks nendest käitumisharjumustest lahti õelda. Ka teiste arvamus minust kui vaiksest, häbelikust inimesest, paneb mind sellele vastavalt käituma.

Üks sotsiaalse ärevuse teguritest on *post-event processing* (PEP) ehk sündmusejärgne infotöötlus. Selle protsessi käigus toimub suhtlemise edukuse hindamine peamiselt läbi negatiivsete aspektide meenutamise - mis läks valesti, millised puudujäägid esinesid vestluses jne. Ärevad inimesed tajuvad sotsiaalsete olukordade ettearvamatuses ja mitmetähenduslikkuses ohtu - mis siis kui ma teen end teiste ees lolliks? mis siis kui nad minust nüüd teisiti arvavad? PEP aitab läbi mõelda eelnevaid negatiivseid kogemusi, selleks et need ei korduks. Teoreetiliselt võiks see aidata ära hoida uusi äpardusi sarnastes olukordades, kuid kui aju ainuke fookus on ühe asja ärahoidmisel, siis ei suuda see enam keskenduda muule. Näiteks valmistades end mentaalselt ette millegi ütlemiseks ei suuda aju uut infot vastu võtta. (Purdon jt, 2001)

2.2. Mina kui tulnukas

Päevikusissekanne 3. – 2.03.2024

Jälle mängitakse peokäivitajat¹. Ma ei tunne end osana neist. Olen ace² ja vb aro³, ma ei ole neurotüüpiline, kuigi enamasti üritan seda peita. Ma olen introvert. Ma tunnen end vähemana. Ma tean et see on täielikult minu kontrolli all kui eemaldatud ma nendest olen. Aga väga ei näe pointi connectimises asjas mis ei ole mina. Ma olen suurest elu osast täielikult ära lõigatud ja nii lämmatav on olla ainuke erinev.

See kumiseb mu sees. Mingit tüüpi üksildus. Kui palju sellest on tegelikult ka minu süü? Ma ei tunne end okeilt ükskõik kuidas ma end ei presenteeriks. Kuulen teiste naermist, sõprusgruppide sisemisi nalju. Ma ei ole kindel kui palju mind nähakse. Ma ei tea kui palju tahan end näidata.

Päevikusissekanne 4. – 10.05.2024

Vau, olen jälle täpselt samas situatsioonis. Peokäivitaja, minu suurim vaenlane. Seekord olen vähemalt seltskonnas, kus tunnen end mugavamalt. Ma ütlen, et ma ei mängi, aga lõpuks satun ikkagi mängima. Ega kuhugi põgeneda ka pole. Poleks ka viisakas. Äkki seekord suudan connectida. Tunnen ebamugavust, ootan hirmuga igat uut kaarti. Sain kaardi mingi lolli küsimusega. Otsustan, et ma ütlen välja selle mis mind piinab. Olen ace, enamus sellest mängust ei kehti minu kohta. Nad mõistsid. Aga mina värisen. Mul pole ikka midagi millega connectida.

Päevikulõikudes väljendan teistest erinevise tunnet. Võrdlen enese sisemaailma ja teisi inimesi. Kardan, et mind tajutakse võõra või teistsugusena. Tunnen end tulnukana, kes üritab gruppi sisse sulanduda. Toetun oma mõtetega oma sisekaemusele, sellele, kuidas mina kogen maailma, ning võrdlen seda sellega, kuidas tajun teisi inimesi. Ekslikult arvan, et need on samaväärsed teadmised. Ma ei saa teada, millised on teiste inimeste iseolekud, seega arvamus, et ma nendega sarnaneda ei saa, on eelarvamus mitte objektiivne teadmine.

¹ Peokäivitaja on joomismäng, mida mängitakse seltskonnaga. Mängijad tõmbavad ükshaaval viiest teemast kaarte, millele peab vastama või tegevust tegema. Kui mängija ei soovi kaardil olevale küsimusele vastata, siis võib ta selle asemel juua.

² Ace ehk asekuaal - inimene, kes ei tunne seksuaalset tõmmet, või tunneb seda vähesel määral.

³ Aro ehk aromantiline - inimene, kes ei tunne romantilist tõmmet, või tunneb seda vähesel määral.

Enesetaju töötab sisemiselt, ennast ei ole võimalik vahetult vaadelda, pole võimalik näha oma nägu, liigutusi, ka enese hääle kuulmine on moonutatud, kuna heli liigub mööda koljut, mitte läbi õhu. Teisi inimesi saab tajuda vaid väliselt. Nägemata nende miimikat, kuulmata vestlust ja suhtluses osalemiseta pole võimalik tajuda mis toimub teise mõtetes. Kõik kaalutletud oletusedki põhinevad varasematel vaatlusel (Pepper, 1918; Pronin, 2009).

Teadmine, et mul pole võimalik kogeda end samamoodi kui teisi või teisi samamoodi kui endit, on siiski väga üksildustunnet tekitav. Isegi kui ma suudan lõpetada enese hindamise teiste järgi, siis teiste inimeste mõtetele vahetult ligipääsemine on võimatu. Ükskõik kui hästi ma kedagi ka ei tunneks, eksisteerib tema teises maailmas, omaenda reaalsuses.

2.3. Esinemine, esitatav persoona

Ma olen väiksest peale olnud seotud rahvatantsuga ning päevikupidamise käigus mõistsin, kui palju see mind mõjutab. Käisin lasterühmas ning hiljem vanemate trennis kaasas, kus pärimuslikke tantse koos vennaga kaasa õppisin. Suvel pea igal nädalavahetusel käisime perega muuseumis esinemas. Kuna esitame tõelist pärimust, siis oli igati kohane, et vanemad oma pisikestega tantse kaasa teevad. Olin turistide seas populaarne, mäletan kui tihti minuga pilti tuldi tegema.

Iga kord kui ma muuseumisse jõudsin, tundsin end tavapärasest hoopis teise inimesena. Olin vaatamisväärsus, osa muuseumist, osa pärimuskultuurist. Teadsin, et pean seda rolli väärikalt täitma. Austus ajaloo ehtsa esindamise vastu on säilinud ning ümberlülitumine sellele rollile tuleb unepealt.

Laval esinedes näitlen teistsugust karakterit. Lavarahvatants käib natuke teiste reeglite järgi ning pean näitlema veel suuremat rolli. Kõik liikumised peavad olema täpsed, ilusad ja suured. Kogu rühm peab liikuma nagu masin. Pärimustantsus seevastu on nagu oma isiksuse võimendamine. Liikumine peab tulema küll unepealt, kuid annab võimaluse improviseerida ja trikitada. Ükski esinemine ei ole päris sama, koosseisud muutuvad, pillimehed võivad plaanitust erinevalt mängida jne. Pärimustantsus on minu jaoks rõhk suhtlusel. Kasutan peamiselt kehakeelt, et suhelda tantsupartneri ja teiste tantsijatega. Enamasti on muuseumis

võõrkeelne publik, seega läbi kehakeele tantsu sisu ja emotsioonide väljendamine annab võimaluse kommunikeerida ja suhestuda ilma keeleoskusega.

Päevikuissekanne 5. – 17.02.2024

Olen saalis, valmistun tantsima züriile. Küll koos rühmaga aga enda eest peab ikka ise tantsima. Enne saame näha teiste tantsimist, õnneks ei tõsta see pinget. Põranda proovimine läheb okeilt, oleks saanud ka paremini, aga üks päris ettetantsimiseks peab ka pinget jätma. Ma tantsin ja tunnen end hästi. Ma ei esine ainult tantsuga, pean ka näitlema seda rolli mis minust oodatakse. Mind vaadatakse ja nähakse kui palju ma tööd olen teinud, kuidas ma oma keha valitsen, kui veenvalt suudan näidelda “ilus” olemist. Ma ei tunne hirmu ega piinlikkust pilkude ees, pigem uhkust ja mõneti üleolekut, sest see on see roll mida minust oodatakse.

Olen akside vahel, valmis lavale minema. Kuulen aplausi eelmistele esinejatele ja tunnen end nagu mingis filmis. See on joovastav tunne, kuid pean sellest lahti saama. Ma ei usalda seda, kardan et unustan tantsu ära. Sulgen silmad, raputan pead ja lülitan tunded välja. Olen laval, olen uhke, tantsin teadmiselega et mind vaadatakse ja naudin seda. Tean kuidas välja näha nagu tantsija, kuidas käituda nagu keegi teine. Tants läheb hästi, kõik on meeles. Kolm rõdutäit rahvast ei aja mulle suurt närvi sisse. Aga ega ma peale esinemist enam ei mäleta mis laval toimus.

Näitlemisel või rolli mängimisel muutub inimese mõtete töötlemise viis; tähelepanu, tajuvõime, mälu, isegi enese sisekõne erinevad tavalisest olekust. Eriti võimas teadvuse seisundi mõjutaja on improvisatsiooniline näitlemine. Oma karakteri esitamiseks peab näitleja suutma väga kiiresti mõelda ja kohaneda ootamatute olukordadega. Publiku veenmiseks peab tegelane ka mõjuma reaalsena. Selle saavutamiset hõlpsustab enese “muutmine” selleks karakteriks – tegelase moodi mõtlemine, tajumine, mäletamine, isegi sisekõne on tegelase moodi (Scheiffele, 2001). Sellist mentaalse seisundi ajutist erinevust tavapärasest nimetatakse *altered state of consciousness*iks (ASC) (Farthing, 1992).

Põnev on see, et ASC-i uurimiseks pole (veel) ühtegi objektiivselt viisi, pole ühtegi konsistentset ajulainete muutust, mis vastaks ASC mõjule. Ehk seda saab vaadelda vaid isiku kogemuste põhjal (Scheiffele, 2001).

Esinedes on minu olek totaalselt erinev, isegi vastanduv minu tavapärasele olemusele. Vaieldamatult mängin esinedes rolli, näitlen. Olen karakter ning see võimaldab mul jääda publiku ees rahulikuks, asi, mida ma päris endana ei suudaks. Tajun ruumi paremini kui muidu, minu kohalolek muutub, olen sotsiaalsem (väljendub läbi kehakeele), olen teiste esinejatega samal lainel, peaaegu et ühendatud teadvusega. Ilmselt on rahustav fakt, et ma tean täpselt, kuidas ma laval olema pean, sotsiaalsed situatsioonid seevatu on ettearvatavad. Tants on matemaatiline, kalkuleeritud ja süstematiseeritud, keeleline kommunikeerimine aga impulsiivne, iga kord erinev ja ootamatu.

Päevikuissekanne 6. – 11.02.2024

Täna on trenn. Peab jälle kedagi teist mängima. Perfektset ja ilusat, peab oma keha liigutama selliselt nagu treener tahab. Peab näitama tundeid mida ma ei tunne. "Tantsi nagu sa oleksid armunud," tülgastav. Tunnen end enda kehas rõvedalt. Pean kujutama ette milline mu keha tantsides välja näeb. Arvan et saan üsna hästi hakkama. Õps saadab tantsuvideo ja hakkab end analüüsima ja kritiseerima. Pole kunagi piisavalt hästi, alati saaks paremini joonduda, rohkem sirutada. Olen väsinud. Tahaks vahel tantsida ka endana.

Nagu selle peatüki kahest päevikulõigust on näha, trenni ja esinemise persoon, keda ma mängin, on erinev. Publiku olemasolul näitlen tegelast, kuid trennides olen enamasti mina ise. Seega ei ole tantsimine ise see, mis minu olekut muudab, vaid publiku olemasolu. Ümardan oma olemuse sobivateks esitavateks elementideks, seeläbi saab minust teine inimene. Ka minu suhtumine ja emotsioonid tantsu osas on täielikult erinevad tavalisest. Päevikuissekanded 5 ja 6 räägivad samast tantsust kuid läbi täiesti erineva mõttemaailma. Üpriski mõnus on teada täpselt, kes ma olema pean ja millisena näitlema. Samas ihkan rolli näitlemist, mis oleks mina.

Näitlejal on võimalik elada rollis läbi erinevaid situatsioone, käitumise tagajärjed ei kandu üle reaalsele elule. See on nagu turvatsoon, kus saab proovida mõneks teiseks isiksuseks olemist (Scheiffele, 2001).

2.4. Analüüsi kokkuvõte, päevikupidamise järeldused

Märkas, et otsustasin meelega osa võtta sotsiaalsetest üritustest, et saaksin päevikusse kirjutada oma mõtteid nendest olukordadest. Ehk mul tekkis ootus muidu negatiivset ärevust tekitavate situatsioonide osas. Tahtsin teada milline on minu sisemaailm erinevates situatsioonides, avastasin end iga kord aina rohkem ja rohkem. Sotsiaalsete situatsioonide tolerantis mingil määral kasvas ja ärevus uute kohtade vastu vähenes, sest olin rohkem elevil uue informatsiooni omandamisest kui hirmunud ettearvamatutest olukordadest. Mitmel korral imestasin et inimesed on palju toredamad kui ma ootas, mu aju valmistub ette kõige hullemaks. Avastasin kui palju eelarvamusi ja negatiivseid hoiakuid olen elu jooksul kogunud.

Päevikupidamine ja eneseanalüüs muutsid mind teadlikumaks oma mõtteprotsesside suhtes. Seda võib võrrelda prillide pähepanemisega - kõik, mis varasemalt oli hägune, muutus teravamaks ja loetavamaks. Teadmine, kes ma praegu olen, aitas leida suuna, kelleks ma saada tahan ja kuhu mul on võimalik areneda. Läbi enesest arusaamise muutus ka maailma mõistmine, sain aru, kui tähtis on sotsiaalsete süsteemide roll endaks olemises. Kogu lõputöö protsess oli väga kasulik minu kui kunstniku jaoks, leidsin, et psühholoogia kui teadus on vägev tööriist, mis kõnetab nii minu loogilist kui ka emotsionaalset aju.

Vahepeal tekkis eneseanalüüsi käigus ka mentaalne blokk. Oli keeruline enda mõistust lahti harutada ja leida, et ma ei olegi selline nagu arvasin, et olen. Kogu arusaam enesest muutus, vahepeal märkamatu, mõnikord aga äkilise avastusena. Enamus uutest teadmistest on siiski minu jaoks veel sõnastamatud.

Semestri alguses tundus minu lõputöö teema olulisem kui praeguseks. Ehk tähendab see seda, et sain teosega välja öeldud kõik vajaliku. Teose sisu tõlgendus muutus eneseanalüüsi käigus ja ilmselt idee, mida soovisin väljendada, sai selgemad piirid. Huvitav oleks ka näha, millise teose looksin peale idee sisu teadustamise, sarnaneks see loodud teosele või võtaks mu sisemaailm hoopis teise kuju?

3. TÖÖPROTSESSI KIRJELDUS

Järgnev peatükk kirjeldab tööprotsessi. Tööetappideks olid idee kavandamine, karkassi ehitamine, modelleerimine, vormivõtmine, kipsivalu, postamendi ja keti tõmbamise süsteemi ehitamine ning teose kokkupanek.

3.1. Idee kavand

Idee sündis poolunes, vahetult enne uinumist, kui mõtted jooksid kummalisi teidpidi, nagu unenäod, kus puudub pärismaailmale sarnanev lineaarne kulgemine. Teadmata põhjusel sündis selles hetkes minu kujutluses keha ja kulumise kujund, millest sai vormi lõputöö algne idee. Hommikul üleskirjutatud algideega töötasin hiljem edasi, eesmärgiga see üleliigsest puhastada.

3.2. Karkass

Lihtne karkass koosnes sobivast puitlusest, mille külge oli kinnitatud pruss. Puidu ülemisse otsa kinnitatud kruvi külge kinnitasin liblikad, mis savimassi üleval hoiavad. Õlgade ja käsivarte jaoks lisatud tugevam traat aitas visualiseerida ka kuju vormi. Oli põhjust karta, et prussi külge kinnitatud traat, mis pidi hoidma pead ei pea savi massile vastu ning figuuri kael võib murduda või deformeeruda. Lahendusena said traadi külge kinnitatud ajalehed, mis katsin omakorda kilega. See võimaldas anda peale massi, ilma seda raskemaks tegemata (vt joonis 2).

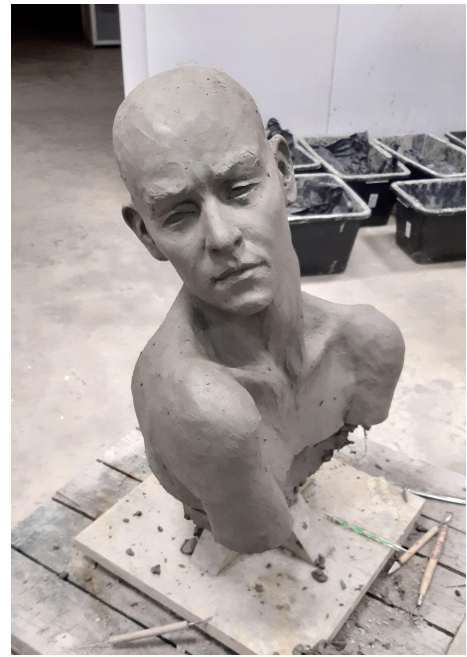
Joonis 2. Karkass

3.3. Modelleerimine

Modelleerimisel kasutasin väga vähe referents pilte ning intuitsioon viis praktiliselt esimesel katsel õige vormini, mille valikut mõjutas osaliselt ka mehaanika mis skulptuuri sisse tulema pidi. Algse kavandi poos oli selline, et pööratud pea lõug oli õlaga ühendatud, et silmast tulev kett tekitaks võimalikult vähe pingeid ja komplikatsioone, kui ta kipsimööda liigub. Kavand

oli tehtud täiesti ilma ühegi abistava visuaalita. Eesmärgiks oli modelleerida enamvähem realistlikke proportsioonidega. Esmane kavandis kasutatud poos oli natuke tuim ja kinnine, kuid katsetused erinevate poosidega viisid sobiva lahenduseni. Et karkassi ehitamist hõlbustada joonistasin fotole jäädvustatud poosi erinevate nurkade alt läbi.

Modelleerimise käigus saabus arusaam, et ainuke loogiline lähenemine on modelleerida autoportree, sest teos on võrdlemisi otseslt autori enesepeegelduse kaardistus (vt joonis 3). Püüdsin modelleerimise käigus meenutada hetki kus tundsin et olen nähtud, kui mind vaadeldi, ja mõtlesin emotsioonidele mis need tekitasid. Kui olin just enda töösse süvenenud, tuli mõni osakonnakaaslane vaatama mis ma teen ja kuidas mul läheb. Enamus ajast tundsin, et ma ei taha, et nad mu tööd näeksid, eriti kui see veel algusetapis oli. Ma ei soovinud et nad annaksid hinnanguid poolleiolevale tööle. Samas teadsin väga hästi, et teine silmapaar on väga oodatud. Ise ei pruugi näha, mis valesti on või mida saaks paremini teha. Oluline on just alguses

Joonis 3. Autoportree savis

proportsioonid paika saada, et mitte neid peale viimistlust parandama hakata. Siiski pelgasin teiste arvamust. Mingil määral tulenes see sellest, et arvasin, et tean ise paremini, kuidas kuju välja peab nägema ning usaldasin oma oskusi. Teadvustasin, et mingi hetk ei suuda enam puhta pilguga oma tööd vaadata. Selle vastu hakkamiseks kasutasin erinevaid lahendusi, pildistasin tööd ja vaatasin kodus üle, pidasin modelleerimiste vahel vahet, et jõuaksin natuke ära unustada milline kuju välja näeb et saaksin teda paremini hinnata. Mingil hetkel sain kommentaare kaela vormi kohta, mida ma olin küll ise näinud, aga selle parandamine tundus liiga tülikas. Karkass oli selle koha pealt ette jäänud ning ei võimaldanud modelleerida kenamaks. Kuigi olin ise seda korduvalt vaadanud ja mõelnud et mida teha, siis alles peale kellegi teise kommentaari otsustasin, et pean karkassi selle koha pealt väiksemaks saagima. Kui ma seda ise märganud olin, siis miks ei võtnud ma midagi ette? Mõnikord peab asjad välja ütleva selleks et saaks aru mida tegelikult teha vaja on. Muutub reaalsemaks, enam polnud mõte minu enda peas kinni vaid eksisteeris teadmisenä minuses ja teises inimeses.

3.4. Vormivõtmine

Savist modelleeritud kujust vormi võtmise materjaliks oli silikoon, et oleks võimalik vormi korduvalt kasutada. Eesmärgiks oli valada kaks sama kuju, mitte teha kaks kuju, mis oleksid peegelpildis. Seetõttu pidi vorm olema vastupidav, täpne, mitte kaotama igakordse valamise detailide. Lisaks on teos ennasthäviv, kuluv, seega tulevasteks eksponeerimisteks võib vaja minna uusi büste. Silikoonvorm tundus selleks kõige sobivam variant.

Valitud silikooni kõige olulisemateks omadusteks olid selle vedelus ja tööaeg, mille väljaselgitamiseks tehtud katsed näitasid, et silikoon hakkas viskoossemaks muutuma umbes tund aega peale kahe komponendi kokkusegamist ning enamvähem tahkunud oli poolteist tundi peale kokkusegamist.

Silikooni pealekandmine savibüstile toimus osade kaupa. Killesse mässitud savivorstikesest moodustatud barjäär hoidis ära silikooni voolamist teistesse osadesse. Lisaks toimus see kogumisanumana, kuhu voolanud vedela massi sai noa abil taas kanda õhema kihiga kohtadele. Kokku kandsin peale kolm kihti, umbes 3-5 mm läbimõõduse kogupaksusega. Jätkasin sama protsessi teiste sektsioonidega.

Silikoonile kandsin peale tugevduseks ka ehitussilikooni. Selle painduv kuid rohkem vormihoidev omadus tegi võimalikuks vormi negatiivsete nurkade täitmise. Oluline oli saavutada suhteliselt sile vorm, et silikooni ümber tulev kapsel oleks kergesti eemaldatav, ei jääks ühegi nurga taha kinni. Kohe peale ehitussilikooni pealekandmist silusin seebiveese käega pinna ühtlasemaks. Lasin kuivada.

Silikoonvormi kuju hoidmiseks oli vaja ehitada sellele ümber tugev kapsel. Materjalidena kasutasin akrüülvaiku ja klaaskiudmatti. Analüüsisin silikooni kuju ja otsustasin teha kolmetükilise kapsli. Sektsioneerimine toimus savi abil (vt joonis 4).

Joonis 4. Akrüülvaigust kapsli sektsioneerimine saviga

Akrüülvaigu tööaeg oli umbes 10-20 minutit, mille jookusl jõudsin pintslit kasutades ühe kihiga katta pool kuni terve sektsiooni, kandes vaiku kõigepealt vormile ning seejärel klaaskaiudmatile. Klaaskiu ja akrüüli kihte sai kolm, sektsiooni äärte katmine vaseliiniga tagas, et tükid teineteise külge kinni ei jää.

Kapsli kõvenemise järel puurisin sektsioonide ääristesse augud, et saaks kapsli kooshoidmiseks tükid omavahel poltidega ühendada. Seejärel hakkasin kapslit lahti võtma. Tükid olid üksteise ja silikooni külge kinni jäänud, seega kasutasin nuge ja pahtlilabidaid (vt joonis 5) et tükkide vahesid suuremaks suruda ja õhku kapsli ja silikooni vahele lasta. Peale seda puhastasin vormi osad üleliigsest vaseliinist.

Silikoonisse lõikasin kuju selja poolt sikkakilise lõike alumisest äärest kuni pealaeni (vt joonis 6). Eemaldasin ettevaatlikult silikoonvormi savi ümbert. Puhastasin ja valmistasin ette kipsisivaluks. Asetasin silikoonvormi kapsli sisse ning kinnitasin kapsli tükid omavahel poltide ja mutritega.

3.5. Kipsisivalu

Otsustasin valada seest tühjad kujud, et ei peaks puurima keti jaoks tunnelit ja et kujud oleksid kerged. Segasin kokku kipsisegu, mis oleks piisavalt vedel, et vormi sissevalamisel ja selle keerutamisel voolaks igasse õõnsusesse. Peale esimese kihi valamist segasin paksema kipsisegu, mille puhul samuti keerutasin vormi, et pinnad kattuksid ühtlaselt. Tõstsin vormi püsti (valamisavaks on kuju põhi) ja tugevdasin kaela osa plastikust võre ribadega. Ribad

Joonis 5. Vormi lahtivõtmine pahtlilabidatega

Joonis 6. Silikooni lahtilõikamine

asetasin märja kipsi sisse ja katsin ülejäänud seguga. Plastikvõrku ei asetanud kohtadesse, kust kett kipsist läbi kulutama hakkab.

Esimese kipskuju vormist eemaldamisel selgusid valamisel tekkinud vead. Esimese kihi valamisel olid jäänud õhumullid ning kuju rinnakus oli pikk pragu. Järeldasin, et esimene kipsisegu ei olnud piisavalt vedel, ning et kuju rindkere vajab tugevdust. Lisaks oli kipsikiht liiga paks, mis võib keti liikumisel liigselt pärssida ja kulumise liiga aeglaseks muuta.

Teise büsti valamisel, tegin vedelama esimese segu, tugevdasin rindkere linatakuga ja tegin õhemad kihid. Siiski tekkisid mõningatesse kohtadesse mõrad ning õhumullid, ent kuna visuaalselt olid need huvitavad, siis ei parandanud ma neid ära.

Viimistlemiseks lihvisin büstid üle. Modelleerimisest tekkinud tekstuur tõmbas palju tähelepanu, samas kui eesmärk oli, et põhifookus oleks keti liikumisel, seetõttu lihvisin skulptuuri üle, kasutasin liivapabereid jämedusega 100-320.

3.6. Postamendi ehitamine ja keti tõmbamise süsteem

Modelleerimise, vormivõtmise ja kipsivalu protsess kujunes plaanitust pikemaks seega palusin postamendi ja keti tõmbamise süsteemi ehitamiseks oma isa abi. Postamendi mõõtmed arvutasin välja enne kui büstid olid kipsi valatud kasutades savist modelleeritud büsti, et oletada kui suur vahemaa kahe büsti vahel võiks olla, kui kaugel peaks büst postamendi äärtest asetsema jne. Kasutades mõõdulinti ja kujutlusvõimet sain tulemuseks 130x50x100 cm.

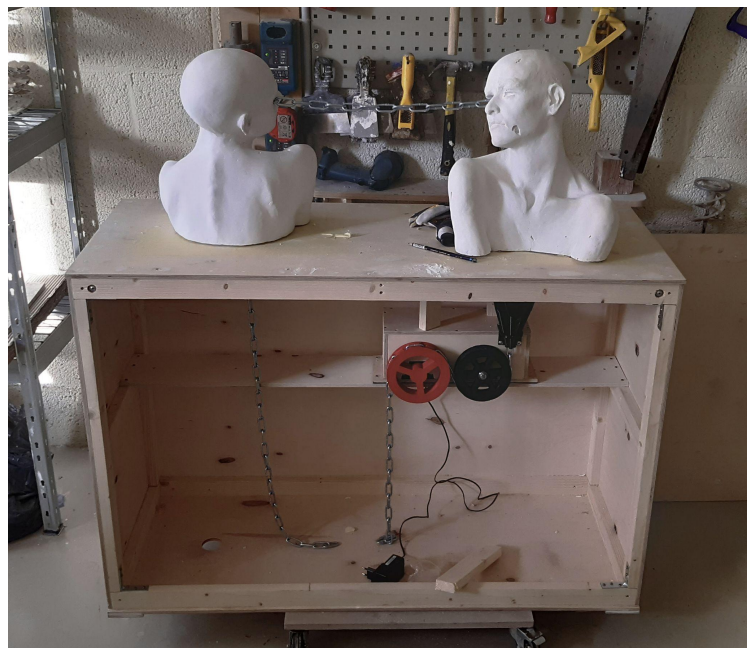
Postamendi puhul oli oluline, et pikem külg oleks kergesti eemaldatav, võimaldamaks selle sees olevat mehhanismi vajadusel parandada või reguleerida. Eemaldatava külje alumisse äärde on kinnitatud painutatud metallplaadid. Plaadid on kinnitatud selliselt, et külg ja plaat moodustavad tagurpidi V tähe, kus üks V haru on eemaldatav postamendi külg ja teine haru on metallplaat. Eemaldatava külje postamendi külge panemiseks tõstetakse külg ja libistatakse alla nii, et V harude vahele jääb postamendi karkass. Eemaldatav külg jääb alguses ülemisest otsast välja poole kaldu, kuid kinnitub ülevalt servast magnetitega postamendi külge.

Ketitõmbamise süsteemi kavandamiseks tegin mitmeid jooniseid ning otsisin ka internetist erinevaid tehnilisi lahendusi. Töötasime isaga välja variandi, mis tundus selle teose jaoks kõige töökindlam. Mehhanism koosneb mootorist, kahest spetsiaalsest hammasrattast, ketti juhtivast lehtrist, kahest radarist ja arduiinost. Kett jookseb ülevalt alla läbi lehtri, mille suue on + märgi kujuline, et pöörata keti lülid õigesse asendisse. Seejärel jookseb kett esimese hammasratta alt teise hammasratta peale. Esimene ratas on vabalt liikuv ja selle eesmärk on tagada, et kett püsib järgmises hammasrattas. Teise hammasratta sees on pesad keti lülide jaoks ning selle eesmärk on ketti tõmmata. Teiselt hammasrattalt langeb kett oma raskusega alla ja liigub üles läbi teise büsti.

Mehhanismi käivitab vaataja liikumine, mida tajuvad kaks radarit. Radari eelis liikumisanduri ees on see, et radar võib paikneda täielikult postamendi sees ja sellel säilib võime tajuda liikumist. Liikumisandur vajab visuaalset tagasisidet, mis tähendab, et andur peab paiknema postamendist väljas, või peaks postaminedis olema ava anduri sensori jaoks, mõlemal juhul jääks andur näha.

3.7. Teose kokkupanek

Teose kokkupanekuks oli vaja kinnitada büstid ja ketitõmbamise mehhanism postamendi külge. Lõikasin büstide asukohta augud, mis pesana kujusid paigal hoiaks. Saavutasin tiheda kontakti vineeri ja kipsi vahel, seega polnud vajadust neid liimiga kinnitada. Büstide eemaldatavus on eelistatav ka teose transpordiks.

Joonis 7. Keti tõmbamise süsteem riikulil

Ketitõmbamise mehhanism kinnitus riikulile postamendi sees (vt joonis 7). Vastavalt keti langemise asukohale paigutasin mehhanismi riikulile selliselt, et kett langeks vertikaalselt spetsiaalsesse 3D prinditud lehtrisse. Paaril esimesel testil ilmnas, et riul on liiga paindub,

ning tõmbas ketti selliselt, et riiul hakkas vetruma. Asetasin mehhanismi ümbritseva karbi ja postamendi ülemise külje vahele paar prussi. Seejärel selgus, et stabiliseerimiseks on ka põhja ja riiuli vahele prusse vaja. Tõmbejõud on ainult riiuli ühes servas, mistõttu tõmbab masin riiulit kaldesse.

Keti pikkuse määramisel pidi arvestama sellega, et kipsi kulumise käigus muutub keti trajektoori kõrgus madalamaks. Kett ei tohtinud ka jääda keerdesse, muidu võis see masina tööd takistada.

Algselt oli planeeritud kulumise kiiruse arvutamine, et reguleerida mootori kiirust, sel juhul saaks arvestada, et teos kulub näituse jooksul kindlaks määratud mahus. Ent ajapuuduse tõttu ei jõudnud täielikku kulumisprotsessi läbi katsetada.

4. TEOSE SISU

Kineetilise skulptuuri “Ja kui minust saabki tol...” sisuks on tunne, et maailm surub mind muutumatusesse. Olen seotud kindla vormi ja kontseptsiooniga, millest ei suuda pääseda. Muutumatus tähendab arengu pärssimist, minust ei saa saada teisi variante niikaua, kuni mind nähakse kindlal moel. Mulle justkui määratakse roll küsimata, kas tahan seda mängida. Fikseeritud olemuse omamine aga vähendab mind, valib välja ainult sobivad elemendid ning jätab teised unarusse. Kuid tunnen, et olen rohkem kui minu rollid ühiskonnas. Ma ei taha olla piiratud. Vaataja või “teise” olemasolu kulutab mind. Lasen end vormida, et sobituda sotsiaalsesse süsteemi. Ennekõike ihkan olla üksi, sest siis pole midagi määramas minu käitumismustreid. Samas leian põgenemisteed ka esinemisest, kus saan käituda enesest erinevalt, ja mind ka nähakse teistmoodi. See võimaldab kogeda teisi versioone endast.

Keha on minu jaoks kõige muutumatum osa enesest, ka see hoiab mind tagasi. Modelleerides realistliku kuju enese füüsilise vormi järgi, oli mu eesmärgiks näidata kui kinni ma selles olen, kuidas mind nähakse. Teose kineetiline ennasthävitav lahendus sümboliseerib sotsiaalse aheldatuse destruktivset mõju, teise inimese ehk vaataja jälgejätvat mõju. Kuju kulub küll aeglaselt, kuid arm on sügav ning jääv. Tahan, et vaataja tunneks oma rolli selles hävitusel, et ta mõistaks, et ka pelk kohalolu on piisav, et mõjutada teist.

KOKKUVÕTE

Lõputöö tulemusena valmis ennast hävitav kineetiline skulptuur pealkirjaga “Ja kui minust saabki tol...” Töö kirjaliku osa eesmärgiks oli kirjanduse abil läbi eneseanalüüsi jõuda poolunes kangastunud teose vormi sümbolse tähenduse psühholoogiliste põhjusteni.

Teose keskseks teemaks osutus endaks olemise kogemus - mis on iseolemine sotsiaalses keskkonnas, kuidas mõjutavad teised isiklikku kogemust ja milline mõju arengule on eneseanalüüsil. Uurisin enese mõtteid ja tundeid seoses enda subjektiivse eksistentsiga sotsiaalses süsteemis. Jäädvustasin enese kogemused suhtlussituatsioonidest ning kategoriseerisin teemadeks, mida lähemalt uurima hakkasin.

Selgus, et olen oma sotsiaalsete rollide poolt aheldatud, et ma ei ole vaba olema kõik variandid enesest, kuna eksisteerib eelarvamus ja ootus minu persoonale ja käitumisele. Veelgi enam, mind ei saa eksisteerida ilma teiste inimesteta. Sealjuures kutsub aga teadmine, et teineteise isesusi ei ole võimalik kogeda, paratamatult esile üksilduse tunde.

SUMMARY

The objective of this thesis is the creation of a kinetic sculpture titled “And if I Do Become Dust...” and finding the meaning and reasoning behind the idea of the artpiece. The central theme of this work is the Self – how one experiences selfness and individuality in a social setting, how being perceived changes how one acts, and the impactfulness of analytical insight.

The theoretical part is composed of 4 parts: (1) introduction into the concept of the Self (or explanation of how I came to view the Self), (2) analysis of journal entries, (3) the process description of the practical part and (4) finding and describing the meaning of the artwork. It is important to note that I have not received any education in psychology, and the knowledge acquired during the research is limited. The thesis should be viewed more as autobiographical documentation and the subjective analysis of the Self rather than an objective and factual study.

The study of Self began with journal entries. I recorded experiences of being perceived and emotional reactions to social situations. After organising the data from the journal into topics, I began research into psychological and sociological texts for explanations for the thoughts and feelings created from being in social situations. I learned new ways to see the Self.

I found the meaning of my artpiece to be the resentment of a fixed Self. I despise how much power there is in the rules and norms of society, how it limits the possibilities of new versions of oneself. There exists no “me” without others, but still I am left feeling completely alone.

KASUTATUD KIRJANDUS

Baumeister, R., F. (2010). The self. *Advanced social psychology: The state of the science*, pp. 139-175. Kasutatud: 28.05.2024,

https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=Xu-MDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT149&dq=what+is+the+self&ots=mn4mGnYac&sig=gjRVk0xNze2YTFXQO_7nIQ37_CY&redir_esc=y#v=onepage&q=what%20is%20the%20self&f=false

Cañigueral, R., Hamilton, A., F. de C. (2019). Being watched: Effects of an audience on eye gaze and prosocial behaviour, *Acta Psychologica*, Vol. 195, pp. 50-63, <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2019.02.002>

Dumont, F. (2018). Yayoi Kusama. Kasutatud: 26.05.2024, <https://awarewomenartists.com/en/artiste/yayoi-kusama/>

Farthing, W., G. (1992). Chapter 9: Altered States of Consciousness. Kasutatud: 24.05.2024, <https://www.ocf.berkeley.edu/~jfkhlstrom/ConsciousnessWeb/Farthing/Chapter09.pdf>

Frida Kahlo kodulehekül. (i.a.) Kasutatud: 26.05.2024, <https://www.fridakahlo.org/>

Frønes, I. (1995). *Among Peers: On the Meaning of Peers in the Process of Socialization*. Oslo: Scandinavian University Press

Goodman, F., R., Birg, J., A., Daniel, K., E., Kashdan, T., B. (2023). Stress generation in social anxiety and depression: A two-study community assessment. *Journal of Affective Disorders*, Vol. 329, pp. 285-292, <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.02.053>

Grushka, K. (2005). Artists as reflective self-learners and cultural communicators: an exploration of the qualitative aesthetic dimension of knowing self through reflective practice in art-making, *Reflective Practice*, Vol. 6, no. 3, pp. 353-366, <https://doi.org/10.1080/14623940500220111>

Harm, B., Marianne, A. (2000). The cycle of socialization. *Readings for diversity and social justice*, pp. 15-21. Kasutatud: 26.05.2024, <https://depts.washington.edu/geograph/diversity/HarroCofS.pdf>

Hermans, H., J., M., Kempen, H., J., G. (1993). *The Dialogical Self: Meaning as Movement*. London: Academic Press Limited.

James, W. (1890). Consciousness of Self. *The Principles of Psychology (Chapter X)*. Kasutatud: 05.05.2024, <https://commons.trincoll.edu/macecourses/james-consciousness-of-self/>

Loevinger, J. (1987). *Paradigms of Personality*. New York: W. H. Freeman and Company

Longres, J., F. (2000). *Human Behaviour in the Social Environment*. Illinois: F. E. Peacock Publishers Inc.

Pepper, S., C. (1918). What Is Introspection? *The American Journal of Psychology*, Vol. 29, no. 2, pp. 208–213. <https://doi.org/10.2307/1413565>

Pronin, E. (2009). Chapter 1 The Introspection Illusion, *Advances in Experimental Social Psychology*, Vol. 41, pp. 1-67. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)00401-2](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)00401-2)

Purdon, C., Antony, M., Monteiro, S., Swinson, R., P. (2001). Social anxiety in college students, *Journal of Anxiety Disorders*, Vol. 15, Issue. 3, pp. 203-215, [https://doi.org/10.1016/S0887-6185\(01\)00059-7](https://doi.org/10.1016/S0887-6185(01)00059-7)

Rustin, T., A. (2008). Using artwork to understand the experience of mental illness: Mainstream artists and Outsider artists, *GMS Psychosoc Med*, Vol 5. Kasutatud 26.05.2024, <http://www.egms.de/en/journals/psm/2008-5/psm000052.shtml>

Sapolsky, R., M. (2018). *Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst*. London: Vintage.

Scheiffele, E. (2001). Acting: An altered state of consciousness. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, Vol. 6, no. 2, 179–191.
<https://doi.org/10.1080/13569780120070722>

Sullivan, P., McCarthy, J. (2007). The Relationship Between Self and Activity in the Context of Artists Making Art, *Mind, Culture, and Activity*, Vol. 14, no. 4, pp. 235-252.
<https://doi.org/10.1080/10749030701623698>